

Napovedi, da se bo migracijski val prejel ali slej usmeril tudi skozi Republiko Slovenijo, so se uresničile prej, kot bi si želeli. Migracijska kriza nam kaže kruto dejstvo, da se tveganje za nacionalno varnost ne da učinkovito obvladovati z nesistemskimi pristopi in se pri tem zanašati na srečo oziroma lažno prepričanost o varni Sloveniji sredi kompleksnega varnostnega okolja.

Kljub zatrjevanju odgovornih, da je Slovenija pripravljena na prihod večjega števila migrantov, razmere kažejo, da je to le želja, ki se je razblinila v trenutku, ko se je Republika Madžarska odločila zapreti svoje meje in s tem poskrbela, da se je migracijski val preusmeril iz Hrvaške naprej proti Sloveniji. Že dalj časa se tudi politika zaveda, da s Hrvaško ni mogoče skleniti nikakršnega dogovora o nadzorovanem prehodu migrantov – sploh zdaj, ko je sosednja država pred volitvami.

Ta analiza stanja bi morala biti izvršilni veji oblasti, podprti v ustreznimi službami nacionalnovernostnega sistema, že dalj časa več kot jasna. Na žalost je trenutna situacija odgovorne spet doletela nepripravljene. To nepripravljenost težko problematiziramo na operativni ravni, saj policija, civilna zaščita, lokalne skupnosti in prostovoljci, tudi s pomočjo Slovenske vojske, delajo vse, kar je v njihovi trenutni moči. Glavni problem tiči v dolgoletnem nesistemskem pristopu vsakokratne oblasti k ureditvi celovitega in dobro delujočega sistema nacionalne varnosti.

Še vedno ovira razvoju

Nerazumevanje tega dejstva se je ponovno pokazalo v nagli odločitvi za spremembo zakona o obrambi in zakonske opredelitve dodatnih nalog Slovenske vojske pri obvladovanju trenutne migracijske krize. Ni namreč sporno, da je vojska mehanizem, ki ga mora država uporabiti v vseh tistih okoliščinah ogrožanja nacionalne varnosti, ko s trenutnimi vzvodi ne more učinkovito zagotavljati pričakovane stopnje varnosti. Sporen je način, kako in s kakšno naglavo se politika loteva rešitve tega problema.

Zakon o obrambi je sistemski zakon s področja obrambe države in za njegovo spreminjanje je – tudi zaradi njegove pomembnosti in izkušeni poseganja vojske v civilno sfero – zahtevana dvetretjinska večina vseh poslancev državnega zbora. Kljub večletnemu opozarjanju strokovne javnosti, da je omejenji zakon v več delih popolnoma zastarel in resno omejuje razvoj in delovanje obrambnega sistema, politika ni bila sposobna najti kompromisa za zagotavljanje nacionalnega interesa ureditve obrambnega področja.

V vmesnem obdobju je luč ugleda dal zakon o službi v Slovenski vojski, ki je v posameznih prazninah vsaj delno odpravil določene težave, povezane z delovanjem in nadaljnjim razvojem Slovenske vojske. V posameznih delih se je zakon o obrambi, predvsem kar zadeva delovanje obveščevalno-varnostne službe ministrstva za obrambo in vojaške policije, že doslej navezoval na zakone, ki urejajo pooblastila v civilni policiji. Vendar zaradi svoje zastarelosti na več mestih kaže pomembno terminološko neuskkljenost, zaradi česar so posamezna pooblastila s pravnega stališča zelo

problematična. V tem kontekstu izpostaviti tudi statusne in organizacijske vidike obrambnega področja, ki kar kričijo po ustrezni novi ureditvi. Enako pomembno področje, ki zaradi nezmožnosti iskanja političnega soglasja ostaja neurejeno, je vloga predsednika Republike Slovenije kot vrhovnega poveljnika Slovenske vojske. V posameznih primerih lahko zato v javnosti dobimo vtis, da si predsednik republike in svojih dejanjih jemlje več pristojnosti, kot mu jih podeljujejo trenutno veljavna določila zakona o obrambi. To je samo nekaj od najbolj perečih problemov, ki so se nakopili v dolgih letih nesistemskemu pristopu. Pred kratkim sprejete novele zakona o obrambi, ki je dodelila dodatna pooblastila in naloge Slovenski vojski, zato ni mogoče razumeti kot velik korak k urejanju obrambnega področja. Novela je namreč, kljub dobremu namenu, dodatno zapletla že tako neurejeno zakonsko stanje.

opravljaju tudi druge dejavnosti, kot so dnevni centri, pomoč na domu, razvoj kostil, ter tudi tržno dejavnost, kamor sodijo fizioterapija za zunanje uporabnike, pedikura, frizerske storitve, storitve pranja ter še mnoge druge. Tržna dejavnost se ne izvaja zaradi doseganja presežkov, ampak z namenom, da se v kar največji meri zadovoljuje potrebe starejših populacije. Domovi starejših lokalna okolja zelo dobro poznajo, zato tudi razvijajo nove storitve in programe ter jih prilagajajo potrebam starejših, ki bivajo doma. Do presežkov lahko prihaja tudi zaradi racionalnega upravljanja materiala in energije, kjer se z ustreznimi ukrepi ustvarjajo prihranki kot tudi pozitiven vpliv na okolje zaradi manjše porabe energije ter zmanjšanja količine odpadkov. Vsi ti presežki pa se, kot pravilo, navedeni v članku, vračajo v dejavnost in se porabijo za investicije, za izboljšanje bivanjskih razmer stanovalcev domov, boljše delovne razmere za zaposlene oziroma za učinkovitejše ter do okolja bolj prijazno delovanje domov.

GOSTUJOČE PERO

izr. prof. dr. Denis Čaleta

Inštitut za korporativne varnostne študije, ICS – Ljubljana

Spremembe hoče politika

Verjetno je bil načelnik generalštaba Slovenske vojske edini, ki se je resnično zavedal zahtevnih posledic, ki jih lahko prinese ta novela zakona, z njo pa tudi nove pristojnosti in naloge Slovenske

vojske. V izjavi v državnem zboru je jasno poudaril, da si vojska ne želi in ne zahteva teh sprememb, temveč sprememba zahteva in uveljavlja politika. S tem bi se lahko v celoti strinjali. Hitenje pri uveljavljanju novih pristojnosti Slovenske vojske pri varovanju meje ima za posledico sprejete zakonskih rešitev, ki niso v celoti jasne in v posameznih primerih puščajo nerešene dileme. To pa je v procesih, ko vojska posega na civilno področje, lahko problematično. Ker smo v zelo intenzivni fazi migrantske krize, je nerealno pričakovati, da se bo lahko Slovenska vojska ustrezno pripravila na omenjena nova pooblastila in v tako kratkem času v celoti usposobila svoje pripadnike za izvajanje te zahtevne naloge. Pripadniki vojaške policije so sicer zelo dobro usposobljeni za izvajanje takih nalog in dobro poznanje uporabe pooblastil, ki jih ima civilna policija. Na žalost pa lahko hitro ugotovimo, da je bila Slovenska vojska pod pritiskom

ljam in potrebam novih generacij stanovalcev. Takšni članki načenjajo ugled dejavnosti institucionalnega varstva starejših in na splošno celotnega javnega sektorja, saj mečejo slabo luč predvsem na vodstva, ki s svojim delom in racionalnim poslovanjem uspejajo ohranjati ustrezen standard in dobro stanje objektov. Večina stanovalcev domov za starejše se z zapisanim v članku ne bi strinjala. To je namreč generacija, ki še cenijo gospodarno ravnanje vodstev in je hvaležna za vsako izboljšavo, tako bivalnih razmer kot storitev, ki jih vsa leta nadgradujemo in dvigujemo njihovo kakovost. Vsa naša prizadevanja imajo le en namen, da bi domovi stanovalcem resnično nadomestili funkcijo domačega okolja ter jim zagotovili dostojno in kakovostno preživljanje tretjega življenjskega obdobja. Nepoučen bralec ob branju tovrstnih člankov vodi občutek, da bi bilo najbolje, da domovi ne skrbijo za racionalno poslovanje in ne izvajajo tržne dejavnosti ter na koncu leta gledajo le na to, da ne ustvarijo presežka. Članek pa

obrambne politike in usmeritev zaveznitva te enote primorana zmanjšati, zato ne moremo govoriti v ustreznem številu, ki bi bistveno pripomoglo k povečanju resursov za pomoč preobremenjeni policiji. Na srečo ima Slovenska vojska še dodatno število pripadnikov, ki so vsaj delno usposobljeni za delovanje na področju obvladovanja množic in opravljanja drugih stabilizacijskih nalog, ki jih izvaja na operacijah v tujini. Po drugi strani pa je lahko ravno zaradi te slabše usposobljenosti tvegana neposredna uporaba teh pooblastil, še posebno če upoštevamo, da za njihovo uveljavljanje pooblaščenec uradne osebe uporabljajo tudi ustrezna prisilna sredstva, med katerimi vsekakor sodi tudi orožje.

Te zakonske spremembe se lahko pokažejo tudi v nastajanju širših problemov, kot so ponovno porajanje rivalstva med dvema pomembnima segmentoma nacionalnovernostnega sistema, kot sta Slovenska vojska in Policija. V času, ko se vsi organi mrzlično borijo za del proračunskih sredstev, ki jim zagotavlja osnovno preživetje, lahko take nagle in nepremišljene spremembe povzročijo trenja med tema podsistemoma. Tisti z malo daljšim spominom se lahko spomnijo časov Depale vasi in procesov v tistem zgodovinskem obdobju tranzicije nove slovenske države. Glede na škodljive posledice teh procesov si ponovitev česa takega nihče ne želi. Slovenija s svojimi omejenimi resursi si tega ne sme in ne more privoščiti. Če želimo govoriti o učinkovitem sistemu zagotavljanja nacionalne varnosti ter maksimizaciji finančnih in drugih vložkov na področju nacionalne varnosti, morajo biti razmerja jasna in brez odprtih dilem ali zakonskih praznin, ki bi omogočale tolmačenja ali razumevanja zakonske podlage v prid svojim interesom.

Prelomne spremembe

Seveda pa se je treba zavedati, da je Vlada Republike Slovenije s svojimi organi za zagotavljanje nacionalne varnosti trenutno v težkih razmerah in da rešitev teh ni samo v njenih rokah. Evropska politika odzivanja na migrantsko krizo je zelo medla, če že ni popolnoma odpovedala.

Pozdraviti pa je treba željo vlade, da poskuša v danem trenutku za obvladovanje nastalih razmer narediti največ, kar je mogoče. Prelomnosti uvajanja zakonskih sprememb na področju novih pooblastil Slovenske vojske se je vladajoča politika skupaj z večjim delom opozicije dovolj zavedala ter tudi zakonske omejitve in pogoje za uveljavljanje teh vzvodov postavila dovolj visoko. Razumljivo je, da mora vsakokratna vlada tehtati med nastalo situacijo in razpoložljivimi viri za obvladovanje in zagotavljanje razmer v državi. Čas bo pokazal, ali so bile odločitve in poti, ki jih je ubrala, ustrezne.

Državljeni Slovenije pa si lahko vsekakor želimo, da bo slovenska politika sposobna poiskati skupne nacionalne interese pri sistemskih spremembah, ki jih potrebuje obrambno področje in predvsem zakon o obrambi.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

POVEZANE VSEBINE
delo.si/mnenja

Zgolj začetek

»V globalnem svetu med seboj ne tekmujejo več posamezna podjetja, ampak države,« je na vrhu gospodarstva ta teden poudaril Marjan Mačkošek, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije. Z njim se lahko strinjamo: Slovenija tekmuje s Češko, Slovaško, Poljsko, Avstrijo in drugimi državami pri globalni prodaji izdelkov in storitev pa tudi pri privabljanju tujih investitorjev. V to tekmo vstopa z novim adutom – katalogom investicijskih priložnosti. Ta je nujen in dobrodoleten, a vendarle samo promocijski material. Da bi privabili več tujih investitorjev, bo treba še marsikaj storiti.

Tekma med državami je zelo konkretna; države in lokalne oblasti se borijo za vsako podjetje posebej. Slovenija si trenutno prizadeva, da bi japonska Yaskawa tu zgradila novo tovarno robotov. A Japonci se poleg Slovenije odločajo še med Slovaško, Češko in Poljsko. Te države višegrajske skupine so bile v preteklosti uspešnejše pri pridobivanju tujih investitorjev. Še več, Slovenija ima v svojem gospodarstvu enega najmanjših deležev tujih neposrednih investicij v celotni Evropski uniji. Delež tujih neposrednih investicij v BDP se kljub članstvu v Uniji ni bistveno povečal;

leta 2005 je znašal 20,5 odstotka BDP, konec leta 2013 pa 24,7 odstotka BDP. Po včeraj objavljenih podatkih Banke Slovenije se je obseg tujih neposrednih naložb lani povečal za 13,9 odstotka, na 10,1 milijarde evrov. Po naših izračunih je delež tujih neposrednih investicij konec lanskega leta znašal 27,2 odstotka BDP. A lanska rast je predvsem posledica prodaje Mercatorja in novega zagona privatizacije, ne pa prihoda tujih investitorjev ustanoviteljev oziroma tako imenovanih investicij greenfield, ki si jih vsi želimo. Nekatere mednarodne korporacije celo zapuščajo Slovenijo in odhajajo v Zagreb, Budimpešto, Beograd.

Novi vladni katalog na enem mestu združuje investicijske priložnosti v Sloveniji, in sicer podjetja, namenjena privatizaciji, podjetja in slabe terjatve v Družbi za upravljanje terjatev bank ter nepremičnine v DUTB, NLB in Hypovi slabi banki Heti. Katalog investitorje vabi v industrijske cone in jim ponuja vlaganja v različne, predvsem turistične projekte. Država išče tudi novodobne graščake, saj ministrstvo za kulturo išče obnovitelje in upravljavce gradov. A predstavniki države bodo morali potencialnim vlagateljem, ki bodo prelistali katalog, jasno odgovoriti na več vprašanj, denimo, kako hitro bodo dobili gradbeno in druga dovoljenja, kaj bo država storila za razbremenitev dela najproduktivnejših in bolj prožen trg dela, kakšne so okoljske dajatve... Izboljšanje poslovnega okolja je nujno ne le za tuje investitorje, ampak tudi domače.

V Sloveniji je premalo tujega kapitala tudi zaradi interesnega branjenja domače srebrnine. Podatki Banke Slovenije znova potrjujejo, da je strah pred tujim lastništvom neupravičen. Zaposleni v podjetjih v tuji lasti so 12,5 odstotka bolj plačani od delavcev podjetij v domači lasti. Izjeme seveda potrjujejo pravilo, nekatera podjetja imajo slabe izkušnje s tujimi lastniki. A tudi slovenski bavčarji, pavčki, zidarji in družčina niso bili vsi perfektni.

Naj vstane prava Kitajska

Medtem ko je predsednik Xi Jinping v Buckinghamski palači izmenjeval lepe besede z britansko kraljico Elizabeto II., je v Pekingu zasedal komite za podelitev Konfucijeve nagrade za mir in sprejel odločitev, da bodo to alternativo Nobelovi nagradi podelili 91-letnemu Robertu Mugabeju. V tem trenutku se je zdelo, da sta to dve Kitajski.

Tista, ki jo je v Veliki Britaniji predstavil Xi, se je prikazovala kot odprta proti zahodnemu svetu. Tista druga Kitajska, ki je nagrado za mir podelila Mugabeju, pa je izkazala svojo privržnost kontinuiteti diktatorstva. Priznanje je voditelju Zimbabveje podelila za njegovo »predanost gradnji politične in gospodarske ureditve države, za vseafriško delovanje in afriško neodvisnost«.

Konfucijeva nagrada za mir je bila tako dodeljena borcu proti takšni svetovni ureditvi, kakršno je do nedavnega zastopala Velika Britanija. Xijev obisk v Londonu je pravzaprav predlog za preurejanje sveta. Kitajska ima idejo, kako bi se lahko to izpeljalo. Azijska sila že več kot dve desetletji poskuša Evropo prepričati, da se njeni zunanji politiki ni treba podrežati ameriški cenzuri in da mora stara celina čim prej ustvariti lastno identiteto, politično avtonomijo in strateški položaj.

Na koncu se je kitajske vodstvo odločilo, da se bo do skupnega evropskega srca velike Britanije, če bo Xi Angleže in celo samo kraljico prepričal, da se jim ni treba bati Amerike, ko se spuščajo v veliko partnerstvo s Kitajsko, bi lahko postalo vse veliko lažje tudi v stikih z drugimi članicami EU, ki v odnosih do azijske sile vztrajno omahujejo med bližino in kritičnostjo, med večstransko privlačnostjo in dvomi o vsem, kar je kitajskega.

Zanimivo je, da se v trenutku, ko je sirska kriza dosegla svojo najbolj občutljivo točko, kitajski predsednik ni odločil poslati vojske, da bi pomagala Bašarju al Asadu. Sirskega predsednika je pustil, da odide na obisk v Moskvo, medtem ko je sam najprej obiskal Washington, zdaj pa še London. Sirija je bila med obema obiskoma ena od pomembnih tem. Vendar kitajska revizija svetovne ureditve ne vsebuje konfrontacije z Zahodom. Nagrada Mugabeju naj bi zgolj pokazala, koliko azijska sila nasprotuje »obaranim revolucijam« na afriški in azijski celini ter da jih v resnici vidi kot nekašno novo obliko kolonializma.

Lahko bi pomislili, da se je Kitajska vojaškemu posredovanju v Siriji odrekla predvsem zato, ker mu ni kos. Si pa želimo verjeti, da je pravi vzrok kitajska opredelitev za drugačno zasnovano novo svetovno. Tistega, ki Vzhod in Zahod povezuje s vnilnimi cestami in gospodarskimi mostovi. Zato je Xijevo bivanje v Buckinghamski palači pomembno sporočilo za preostalo Evropo. Skupaj gremo v prihodnost. In razmišljamo o tem, ali je lahko demokratizacija pod določenimi pogoji enaka kolonizaciji, nato pa se trezne glave pogovorimo, kako bomo ukrepali v prihodnje. Za začetek se lahko lotimo gradnje jdrskih elektrarn in železniških prog.

Nejc Gole o investicijskem katalogu

Nejc Gole o investicijskem katalogu

PREJELI SMO

Milijonski dobički domov za starejše
Skupnost socialnih zavodov Slovenije z zanimanjem spremlja članke o presežkih prihodkov nad odhodki v domovih za starejše, objavljene v Delu. Tovrstne navedbe v prispevku z zgornjim naslovom, objavljenem 8. oktobra, pa zahtevalo tudi določena pojasnila. Zakon o socialnem varstvu določa, da je dejavnost socialnega varstva, kamor spada tudi institucionalno varstvo starejših, nepridobitna. To pa še ne pomeni, da se ne smejo ustvarjati presežki. Presežki se morajo le vračati v osnovno dejavnost. Domovi zato vse presežke vlagajo predvsem v izboljšanje razmer za življenje stanovalcev in delovnih razmer za zaposlene. Zakon prav tako določa, da mora država zagotavljati sredstva za investicijska vlaganja v domove za starejše, kar se je v praksi izkazalo kot utopija, saj pristojno ministrstvo v državnem proračunu že vrsto let razpolaga z minimalnimi sredstvi za ta namen. Domovi na poleg dejavnosti institucionalnega varstva starejših

opravljaju tudi druge dejavnosti, kot so dnevni centri, pomoč na domu, razvoj kostil, ter tudi tržno dejavnost, kamor sodijo fizioterapija za zunanje uporabnike, pedikura, frizerske storitve, storitve pranja ter še mnoge druge. Tržna dejavnost se ne izvaja zaradi doseganja presežkov, ampak z namenom, da se v kar največji meri zadovoljuje potrebe starejših populacije. Domovi starejših lokalna okolja zelo dobro poznajo, zato tudi razvijajo nove storitve in programe ter jih prilagajajo potrebam starejših, ki bivajo doma. Do presežkov lahko prihaja tudi zaradi racionalnega upravljanja materiala in energije, kjer se z ustreznimi ukrepi ustvarjajo prihranki kot tudi pozitiven vpliv na okolje zaradi manjše porabe energije ter zmanjšanja količine odpadkov. Vsi ti presežki pa se, kot pravilo, navedeni v članku, vračajo v dejavnost in se porabijo za investicije, za izboljšanje bivanjskih razmer stanovalcev domov, boljše delovne razmere za zaposlene oziroma za učinkovitejše ter do okolja bolj prijazno delovanje domov.

Poudariti je treba, da je ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti lani kot ustanovitelj domov od 22 milijonov evrov sredstev, vložnih v investicije, nosilo stroške investicij le v višini 2,8 milijona evrov. Domovi morajo, za razliko od vrtcev in šol, vse stroške izboljšav in tudi nujna popravila nositi sami. Omenimo naj še pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev, ki zahteva, da se domovi do leta 2021 prilagodijo s tem pravilnikom določenim standardom, ki pomenijo bistveno razliko v bivalnem standardu glede na tistega, ki ga trenutno dosegajo. To hkrati pomeni ogromne investicije, predvsem v domovih, ki delujejo že več kot 50 let. Vprašanje, kako bomo domovi zagotovili potrebna sredstva, je glede na opisano situacijo več kot na mestu. Naš odgovor je, da bomo še naprej skrbno ravnali s sredstvi, ki so nam na voljo, ter letne presežke hranili za čas, ko bomo lahko pristopili k obsežnim sanacijam objektov domov in tako zadostili zakonu, predvsem pa žejam in potrebam novih generacij stanovalcev.

Takšni članki načenjajo ugled dejavnosti institucionalnega varstva starejših in na splošno celotnega javnega sektorja, saj mečejo slabo luč predvsem na vodstva, ki s svojim delom in racionalnim poslovanjem uspejajo ohranjati ustrezen standard in dobro stanje objektov. Večina stanovalcev domov za starejše se z zapisanim v članku ne bi strinjala. To je namreč generacija, ki še cenijo gospodarno ravnanje vodstev in je hvaležna za vsako izboljšavo, tako bivalnih razmer kot storitev, ki jih vsa leta nadgradujemo in dvigujemo njihovo kakovost. Vsa naša prizadevanja imajo le en namen, da bi domovi stanovalcem resnično nadomestili funkcijo domačega okolja ter jim zagotovili dostojno in kakovostno preživljanje tretjega življenjskega obdobja. Nepoučen bralec ob branju tovrstnih člankov vodi občutek, da bi bilo najbolje, da domovi ne skrbijo za racionalno poslovanje in ne izvajajo tržne dejavnosti ter na koncu leta gledajo le na to, da ne ustvarijo presežka. Članek pa

povsem spregleda dejstvo, da bo ta presežek v prihodnjem letu porabljen za energetske sanacije 30 let stare stavbe, tako stanovalci ne bodo več trpeli poletne vročine, ali za nakup pripomočkov za delo, ki bodo delavcem omogočali lažje delo, uporabnikom pa bolj kakovostne storitve.

Spomnili bi radi, kako je bilo v primerih, ko direktorji niso bili tako skrbni, da bi ustvarjali presežke, in so raje vsa sredstva sproti porabili. Dotrajan dom je bilo treba porušiti in zgraditi novega. Poznamo pa tudi primere zamenjarjenih in zapuščenih domov, kjer se novo vodstvo že desetletje trudi, da bi dom spravilo v normalno stanje zaradi prejšnjega vodstva, ki ni ustvarjalo presežkov. Mogoče je to pravi poslovni model? Morda bi bilo bolje, da se zahvalimo direktorjem, ki vsa leta zelo pazijo na stroške ter kot dobri gospodarji poskrbijo, da z domovi za starejše ni problemov kot s preostalimi državnimi premoženjem.

JAKA BIZJAK
sekretar Skupnosti socialnih zavodov Slovenije